

TYÖELÄMÄ- JA TASA- ARVOVALIOKUNNAN LAUSUNTO 9/2005 vp

Valtioneuvoston selvitys Lissabonin strategian välitarkastelusta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 7 päivänä syyskuuta 2005 lähettänyt jatkokirjelman 3. VNK 30.8.2005 asiassa E 84/2004 vp valtioneuvoston selvitys Lissabonin strategian välitarkastelusta työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- johtaja Matti Salmenperä, työministeriö
- neuvotteleva virkamies Leila Mélar, sosiaali- ja terveysministeriö.

Viitetiedot

Valiokunta on aikaisemmin antanut asiasta lausunnon TyVL 1/2005 vp.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Komission tiedonanto

Kevään Eurooppa-neuvostossa vahvistettiin, että Lissabonin strategiassa on keskityttävä erityisesti kasvuun ja työllisyyteen, ja päätettiin strategian hallinnoinnin uudistamisesta. Uuden hallinnointijärjestelmän pääelementit ovat yhdenmetyt suuntaviivat, kansalliset Lissabon-uudistusohjelmat sekä yhteisön Lissabon-ohjelma.

Lissabonin strategian uuden hallinnointijärjestelmän mukaisesti komissio antoi 20.7.2005 tiedonannon "Yhteiset toimet kasvun ja työllisyyden hyväksi—yhteisön Lissabon-ohjelma". Yhteisön Lissabon-ohjelma kattaa Euroopan unionin tason toimet. Ohjelmaan sisältyvät strategiset toimet on jaettu kolmeen pääryhmään: kasvua osaamisella ja innovoinnilla, Euroopasta

houkuttelevampi paikka investoijille ja työntekijöille sekä uusien ja parempien työpaikkojen luominen.

Komissio toteaa tiedonannossaan, että makro- ja mikrotalous- sekä työllisyyspolitiikan sisältö ja toimeenpano kuuluvat ensisijassa jäsenvaltioille, jotka laativat syksyn 2005 aikana kansalliset Lissabon-uudistusohjelmat. Yhteisön ohjelmassa keskitytään puolestaan sisämarkkinoiden toimintaa edistäviin sekä jäsenvaltioiden politiikkaa täydentäviin toimiin. Tällaisia ovat muun muassa osaamisen ja innovoinnin tukeminen, valtiontukipolitiikan uudistaminen, parempi sääntely, palvelujen sisämarkkinat, liikkuvuuden edistäminen, Dohan kierroksen päättäminen, taloudellisista syistä tapahtuvan siirtolaisuuden hallinta sekä rakennemu-

toksista johtuvien yhteiskunnallisten seurausten käsittely.

Komissio painottaa tiedonannossaan, että yhteisön ohjelman ja jäsenvaltioiden uudistusohjelmien väliset synergiaedut ja täydentävyys

ovat uudistetun Lissabonin strategian onnistumisen kannalta keskeisiä. Lisäksi komissio korostaa EU:n instituutioiden ja jäsenvaltioiden välisen yhteistyön merkitystä Lissabonin strategian tavoitteiden saavuttamiseksi.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on antanut Lissabonin strategian välitarkastelusta lausunnon TyVL 1/2005 vp, jossa valiokunta on edellyttänyt, että Suomi Lissabonin strategian välitarkastelussa nostaa esiin Euroopan kilpailukyvyn parantamisen kiinnittämällä nykyistä enemmän huomiota työelämän laatuun ja erityisesti niihin toimiin, jotka samalla parantavat myös tuottavuutta. Valiokunta toistaa lausunnossa esittämänsä näkemykset.

Yhteisön Lissabon-ohjelman strategiset toimet on jaettu kolmeen pääryhmään: kasvua osaamisella ja innovoinnilla, Euroopasta houkuttelevampi paikka investoijille ja työntekijöille sekä uusien ja parempien työpaikkojen luominen. Valiokunta pitää näitä toimenpiteitä tärkeinä, mutta katsoo, että ohjelmassa ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota työelämän laatuun ja sen merkitykseen Euroopan kilpailukyvyllä ja innovaatiopolitiikalle.

Tuottavuuden kasvu perustuu olennaisesti työorganisaatioiden kykyyn hyödyntää ja vahvistaa jäsentensä luovuutta. Tietointensiivisessä työssä ja luovan talouden olosuhteissa tämän ulottuvuuden merkitys korostuu entisestään.

Työpaikkataso ja työn yleinen ympäristö ovat se kasvualusta, jonka varassa ammatilliset valmiudet, osaaminen ja käytännön toimintamallit peruskoulutuksen jälkeen kehittyvät. Työn organisoinnin tavalla ja innovaatiohakuisella työskentelyllä on keskeinen merkitys elinikäiselle oppimiselle ja arkipäivän luovuudelle. Luovuutta rohkaisevan työympäristön yhteys myös yrittäjyyteen ja yritysten perustamiseen on kiinteä.

Työelämäkäytännöt ohjaavat yleisesti työorientaatiota ja aloitteellisuutta sekä luovuuden ja yrittäjyyden kehittymistä.

Luovuutta tukeva työympäristö on lähtökohdaisesti omiaan kohentamaan työelämän laatua. Yhteys myös tuotannon ja palvelujen laatuun on välitön. Työn tuottavuus ja kilpailukyky sekä viime kädessä työllisyys perustuvat globaaleissa kilpailuolosuhteissa olennaisesti juuri näitä elementtejä tukevaan johtamiseen ja toimintamalleihin työpaikoilla.

Koko EU:n alueella tulisikin suunnitelmallisesti vahvistaa yritysten ja työpaikkojen omiin tarpeisiin perustuvaa kehittämistyötä, jolla pyritään luovaa taloutta ja työntekijöiden jatkuvaa ammatillista kehitystä tukevien toimintamallien yleistämiseen.

Työn tuottavuuteen vaikuttavat monet inhimilliset tekijät, kuten työhyvinvointi. Sukupuoleen perustuva töiden ja työtehtävien erottelu sekä stereotyyppinen ajattelu ovat merkittäviä esteitä työpaikan strategisille muutoksille ja oppimiselle. Eri tutkimuksissa ja tasa-arvohankkeissa on osoitettu tasa-arvotyön tuovan merkittäviä hyötyjä työpaikalle. Tasa-arvolla on todettu olevan myönteisiä vaikutuksia muun muassa työilmapiiriin ja motivaatioon, työturvallisuuteen ja -tehoon sekä luovuuteen ja kekseliäisyyteen. Eripuraisuus ja hajottava kilpailu sekä stressi ja sairauspoissaolot ovat puolestaan vähentyneet. Tasa-arvon edistämällä työelämässä on siten laaja-alaisia myönteisiä kulttuurisia, sosiaalisia, terveydellisiä ja taloudellisia vaikutuksia.

Lausunto

Lausuntonaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan, mutta katsoo, että työ-

elämän laadun ja tasa-arvon merkitys Euroopan kilpailukyvyille ja innovaatiopolitiikalle tulee ottaa huomioon Lissabonin strategiaa edelleen kehitettäessä.

Helsingissä 22 päivänä syyskuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jukka Gustafsson /sd
vpj. Anne Holmlund /kok
jäs. Sari Essayah /kd
Susanna Haapoja /kesk
Roger Jansson /r
Anneli Kiljunen /sd

Rosa Meriläinen /vihr
Markus Mustajärvi /vas
Paula Risikko /kok
Tero Rönni /sd
Kimmo Tiilikainen /kesk
vjäs. Arto Satonen /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.